

Justitsministeriet

KRONPRINSESSEGADE 28

1306 KØBENHAVN K

TLF. 33 96 97 98

DATO: 30.03.2022

SAGSNR.: 2022-784

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, færdselsloven og lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet (Effektivisering af straffesagskæden og af nævnsprocessen m.v. i Ungdomskriminalitetsnævnet, øget adgang til videregivelse og optagelse af fotos og forbedring af politiets muligheder for efterforskning)

Ved brev af 3. marts 2022 har Justitsministeriet anmodet Advokatrådet om en udtalelse i anledning af ovenstående udkast til lovforslag.

Advokatrådet skal i den anledning bemærke følgende:

Lovforslaget indeholder en række forslag til ændringer af straffeloven, retsplejeloven, færdselsloven, hjemrejseloven, politiloven og ungdomskriminalitetsloven.

Advokatrådet bemærker overordnet, at forslaget indeholder otte elementer som indbyrdes fremstår meget forskelligartede, og hvor temaerne ikke i alle henseender ses tydeligt afspejlet i lovforslagets titel, hvilket er egnet til at gøre lovgivningsprocessen mindre gennemsigtig. Således skal forslaget nærlæses for, at man bliver bekendt med, at der ud over de angivne temaer tilsigtes regulering af så forskelligartede emner som blokering af hjemmesider, brug af telekommunikation ved retsmøder i forhold til frihedsberøvelse, visitationer af ikke-mistænkte personer, begrænsning af massemediers adgang til aktindsigt og strafferetligt ansvar for enkeltmandsvirksomheder i forhold til visse færdselslovsovertrædelser.

Advokatrådet er enig i, at det er vigtigt, at strafferetsplejen er indrettet hensigtsmæssigt og tidssvarende, og at rettidig og effektiv sagsbehandling er en grundlæggende forudsætning for et retssamfund.

Advokatrådet finder imidlertid anledning til at kommentere på enkelte af de i lovforslaget fremsatte initiativer.

Vedr. brug af gps eller andet lignende apparat uden retskendelse

Forslaget indebærer en øget adgang for politiet til at iværksætte gps-overvågning uden forudgående retskendelse eller forelæggelse for retten efter indgrebs iværksættelse. Ændringen er i bemærkningerne til § 2, nr. 5-6, formuleret således:

"(...)Der gælder således i dag bl.a. krav om retskendelse, om at der skal beskikkes en advokat for den, som indgrebet vedrører, og om efterfølgende underretning, når politiet som straffeprocessuelt tvangsindgreb foretager teleobservation ved at indhente oplysninger fra udbydere af telenet eller teletjenester vedrørende lokaliseringen af en mobiltelefon, der antages benyttet af en mistænkt, eller på anden måde ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat at registrere en mistænks færden eller en anden persons færden, hvis den pågældende har tilknytning til en mistænkt eller til samme køretøj eller ejendom som en mistænkt eller lignende.

(...)

Ændringerne vil indebære, at politiet kan registrere en mistænks eller anden persons færden ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat, jf. § 791 a, stk. 5, nr. 2, uden retskendelse efter retsplejelovens § 783, ligesom der ikke skal beskikkes en advokat for den, som indgrebet vedrører, efter § 784 (...)."

I forslagens pkt. 2.3.2 argumenteres der med, at den nuværende retstilstand - der indebærer forelæggelse for domstolene - er "ressourcetung" for politiet. Det anføres endvidere, at en registrering af en mistænks færden - eller anden persons færden - ved brug af gps eller lignende apparat uden retskendelse vil bidrage til ressourcebesparelser for både politiet, anklagemyndigheden og domstolene. Advokatrådet bemærker, at uafhængig domstolsprøvelse med deltagelse af en uafhængig advokat, som får lejlighed til at udtale sig, i sig selv er en central og fundamental retssikkerhedsgaranti. Dette gælder særligt, når der kan være tale om overvågning af borgere, der ikke selv er mistænkt for strafbare forhold. Advokatrådet finder, at der skal særdeles tungtvejende grunde til for at fravige sædvanlig domstolsprøvelse med kontradiktion fra en advokat, når der er tale om et ikke uvæsentligt indgreb over for borgerne.

Advokatrådet anerkender, at det er et politisk spørgsmål, om ressourcehensyn kan begrunde ændringen, men finder, at der bør udvises stor forsigtighed med denne argumentationsmodel i forhold til fravigelser af sædvanlig domstolsprøvelse i relation til politiets efterforskningsmæssige indgreb over for borgerne. Det bemærkes, at det under pkt. 3, er anført, at lovforslaget ikke forventes at have økonomiske konsekvenser for Justitsministeriets myndigheder, og den anførte begrundelse kan derfor fremstå lidt uklar.

Vedr. blokering af hjemmesider

Advokatrådet kan i lyset af henvisningen til straffelovens § 264 d, stk. 2, savne nogle bemærkninger, der direkte adresserer, at blokering af et sædvanligt medies hjemmeside i lyset af artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention om ytrings- og informationsfrihed umiddelbart bør være et utænkeligt scenarie i Danmark. Bemærkninger herom vil skabe klarhed over reglernes rækkevidde i forhold til pressefriheden.

Vedr. offentliggørelse af fotografier

Advokatrådet bemærker, at man uanset det kvalificerede mistankekrav, som efter forslaget skal være opfyldt, før der kan ske offentliggørelse af fotografier, fortsat skal være opmærksom på den generelle uskyldsformodning. Der er næppe tvivl om, at en eksponering i det offentlige rum må antages at være stærkt belastende for en person, som ikke er dømt. Advokatrådet er derfor positive over for, at det af lovforslaget tydeligt fremgår, at der skal foretages en proportionalitetsvurdering, hvori den krænkelse og ulempe, som indgrebet må antages at forvolde den, som det rammer, skal indgå i afvejningen.

Mediedækning er i dag i øvrigt kendetegnet ved, at informationer i princippet til evig tid er tilgængelige på elektroniske medier, medmindre eksempelvis en klageberettiget i medfør af de presseetiske regler pkt. B.8, anmoder om sletning. Dette er alene muligt for medier, der er omfattet af medieansvarsloven og således ikke for alle sociale medier, som måtte videreformidle oplysninger, som politiet har offentliggjort.

Advokatrådet skal således opfordre til, at det overvejes, hvorledes der sikres en personbeskyttelse *efter* det tidspunkt, hvor formålet med en offentliggørelse ikke længere er til stede.

Med venlig hilsen

Andrew Hjuler Crichton
Generalsekretær